

Sygn. akt III PK 145/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 listopada 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak (przewodniczący)

SSN Beata Gudowska

SSN Piotr Prusinowski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa A.M.

przeciwko P. S.A. w W.

o przywrócenie do pracy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 6 listopada 2019 r.,

skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w W.

z dnia 16 marca 2018 r., sygn. akt IX Pa (...),

**uchyła zaskarżony wyrok w punkcie I i w tym zakresie sprawę
przekazuje Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego
rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 16 marca 2018 r. zmienił wyrok Sądu Rejonowego w W. z dnia 3 października 2017 r. w ten sposób, że w miejsce orzeczenia o przywróceniu powoda A.M. do pracy w P. S.A. w W. zasądził na jego

rzecz odszkodowanie w kwocie 14.400 zł. Sąd odwoławczy dalej idącą apelację pozwanego oddalił.

Rozstrzygnięcie zapadło przy ustaleniu, że strony łączyła umowa o pracę, która została przez pracodawcę wypowiedziana w dniu 27 maja 2014 r. W dacie dokonania tej czynności powodowi brakowało niecałe 2 lata do osiągnięcia wieku 60 lat, uprawniającego go do uzyskania emerytury pomostowej. Świadczenie to zostało ostatecznie powodowi przyznane decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. z dnia 25 listopada 2016 r. Sąd Okręgowy przesądził również, że wskazana w wypowiedzeniu przyczyna rozwiązania umowy o pracę nie została skonkretyzowana. Pracodawca podał w tym piśmie jedynie numery punktów z protokołu kontroli, przy czym protokół ten nie został nigdy przedstawiony powodowi do wiadomości. Sąd ten ustalił również, że stanowisko powoda zostało zlikwidowane.

Przechodząc do rozważań prawnych, Sąd drugiej instancji zajął stanowisko, że ochrona przewidziana w art. 39 k.p. nie dotyczy emerytury pomostowej. Oznacza to, że dokonanie przez pracodawcę wypowiedzenia w okresie 4 lat przed osiągnięciem wieku uprawniającego do otrzymania emerytury pomostowej nie jest zabronione. W tym zakresie Sąd Okręgowy nie podzielił zapatrywania Sądu pierwszej instancji. W rezultacie, aspekt ten został uwzględniony w rozstrzygnięciu. Skoro powodowi nie przysługiwała ochrona z art. 39 k.p., to nie mógł mieć do niego zastosowania również art. 45 § 3 k.p. W rezultacie, wskazując na zlikwidowanie stanowiska pracy powoda, Sąd drugiej instancji kierując się art. 45 § 2 k.p. uznał, że jego żądanie przywrócenia do pracy jest niemożliwe, a zatem wobec naruszenia przez pracodawcę art. 30 § 4 k.p. należało na jego rzecz zasądzić tylko odszkodowanie za niezgodne z przepisami wypowiedzenie umowy o pracę.

Skargę kasacyjną wywiódł powód, wskazał, że skarży pkt I wyroku Sądu Okręgowego, zarzucił temu rozstrzygnięciu naruszenie:

- art. 39 k.p. w związku z art. 4 pkt 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 664 ze zm. – dalej jako „u.e.p.”) przez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że przewidziana w art 39 k.p. szczególna ochrona trwałości stosunku pracy pracownika nie dotyczy pracownika, któremu brakuje mniej niż 4 lata do osiągnięcia przewidzianego w

art. 4 pkt 3 u.e.p. wieku, a w konsekwencji przyjęcie, że wypowiedzenie powodowi umowy o pracę nie narusza art 39 k.p.,

- art. 45 § 2 k.p. i art. 47¹ k.p. w związku z art. 45 § 3 k.p. i art. 39 k.p. przez ich niewłaściwe zastosowanie, wyrażające się w nieuwzględnieniu zgłoszonego przez powoda żądania przywrócenia do pracy z uwagi na niemożliwość przywrócenia i zasądzeniu od pozwanego na rzecz powoda odszkodowania w wysokości jednomiesięcznego wynagrodzenia za pracę.

Kierując się zgłoszonymi zarzutami, powód domagał się uchylenia zaskarżonego wyroku (w zakresie pkt I) i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie orzeczenia co do istoty sprawy przez oddalenie apelacji pozwanego w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest zasadna.

Na obecnym etapie procedowania sporna pozostała tylko jedna okoliczność. Chodzi o to, czy do powoda miał zastosowanie art. 39 k.p. Przesądzenie tej kwestii wymaga rozważenia, czy zwrot „pracownikowi, któremu brakuje nie więcej niż 4 lata do osiągnięcia wieku emerytalnego” odnosi się również do zatrudnionych, którym przysługuje prawo do emerytury pomostowej.

Wątpliwość tę rozstrzygał już Sąd Najwyższy. W wyroku z dnia 6 grudnia 2012 r., I PK 145/12, LEX nr 1284682, podzielił zapatrywanie prezentowane przez powoda. Stanowisko to zostało szczegółowo uzasadnione, nie ma zatem potrzeby jego przybliżenia. W kolejnym judykacie (wyrok z dnia 7 grudnia 2012 r., II PK 123/12, OSNP 2013 nr 19-20, poz. 226) Sąd Najwyższy wskazał, że emerytury pomostowej, mimo jej nazwy i powstania tego świadczenia z mocy prawa, po spełnieniu warunków zawartych w ustawie (art. 15 ustawy), nie można w każdym przypadku utożsamiać z prawem do emerytury, o którym mowa w art. 39 k.p. Zaznaczył jednak, że wypowiedz ta odnosiła się do sytuacji, w której pracownik powoływał się na prawo do emerytury pomostowej z art. 9 u.e.p., który uzależnia jej przyznanie nie tylko od wieku (w stosunku do mężczyzn 55 lat), ale również od wydania przez lekarza medycyny pracy orzeczenia o niezdolności do wykonywania

prac jako maszynista pojazdów trakcyjnych. W tym kontekście należy odczytywać wywód Sądu Najwyższego wskazujący, że „świadczenie to jest bardziej zbliżone do świadczeń socjalnych z szeroko pojętego zabezpieczenia społecznego niż do świadczeń z ubezpieczenia społecznego, uregulowanych w prawie ubezpieczeń społecznych, a ponadto jest finansowane z odrębnego Funduszu Emerytur Pomostowych. Nie ma ponadto charakteru stałego, ale przysługuje tylko do nabycia uprawnień do stałych świadczeń emerytalnych lub osiągnięcia przez mężczyznę wieku 65 lat (art. 16 ustawy). Tymczasowy charakter tego świadczenia upodabnia je raczej do świadczeń przedemerytalnych”.

Z przedstawionych wypowiedzi orzeczniczych wynikają co najmniej dwa wnioski. Po pierwsze, w orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolicie przyjmuje się, że osiągnięcie wieku uprawniającego do emerytury pomostowej jest równoznaczne z osiągnięciem wieku emerytalnego w rozumieniu art. 39 k.p. Po drugie, odrębności wynikające z konstrukcji emerytury pomostowej mogą zostać przeciwstawione ochronie z art. 39 k.p. tylko wówczas, gdy nabycie prawa emerytalnego uzależnione zostało od innych niż wiek przesłanek (np. od stwierdzenia niezdolności do wykonywania pracy). Zważywszy na te konkluzje (które zostały szeroko i przekonująco uzasadnione w przywołanych orzeczeniach Sądu Najwyższego) staje się jasne, że zapatrywanie Sądu Okręgowego nie jest miarodajne. Zarzut błędnej wykładni art. 39 k.p. w związku z art. 4 pkt 3 u.e.p. okazał się zatem uzasadniony. W konsekwencji trafne jest także podniesienie zarzutu opartego na art. 45 § 2 k.p. i art. 47¹ k.p. w związku z art. 45 § 3 k.p. i art. 39 k.p. Należało zatem orzec zgodnie z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. i art. 108 § 2 k.p.c.

Zakresem zaskarżenia został objęty tylko pkt I wyroku Sądu odwoławczego. Sąd Najwyższy z uwagi na zakaz zawarty w art. 398¹³ § 1 k.p.c. nie mógł zatem odnieść się do postanowienia z pkt III, które brzmi „orzeczenie o kosztach procesu w postępowaniu apelacyjnym pozostawia do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w wyroku końcowym”. Mimo to należy podkreślić, że wydawanie tego rodzaju postanowień nie znajduje odzwierciedlenia w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego (Sąd Okręgowy nie raczył zresztą w uzasadnieniu wskazać jego podstawy prawnej), i może być poczytywane jako nieuprawnione wyręczenie się sądem pierwszej instancji. Staje się to zrozumiałe, jeśli weźmie się pod uwagę, że

art. 108 § 1 k.p.c. statuuje zasadę, zgodnie z którą sąd ma obowiązek rozstrzygnąć o kosztach w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji. Wyjątkiem jest pozostawienie wyliczenia kosztów procesu referendarzowi sądowemu. Nawet w tym wypadku Sąd ma obowiązek rozstrzygnąć o zasadach poniesienia przez strony kosztów procesu. Sąd odwoławczy nie ma zatem prawa cedować na sąd pierwszej instancji orzekania o kosztach procesu z wyjątkiem sytuacji opisanej w art. 108 § 2 k.p.c., a ta w sprawie nie miała miejsca.

as